

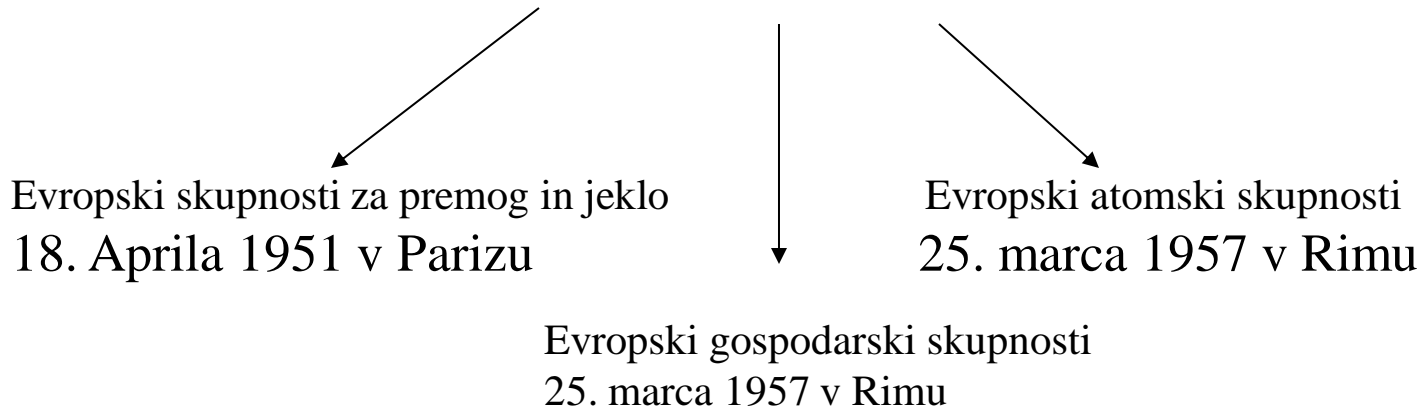
PRAVNI VIRI PRAVA EVROPSKE UNIJE

- I. EU kot krovna tvorba treh ločenih, z mednarodnimi pogodbami ustanovljenih skupnosti
- II. Inštitucije EU
- III. Vrste in hierarhija pravnih aktov
- IV. Interpretacija prava EU
- V. Konkurenčno pravo po Pogodbi o EU

Zgodovinsko ozadje evropskega povezovanja

- V 14. stoletju - ideje o kulturnem in političnem povezovanju (npr. Francoz **Pierre Dubois** je v delu **De recuperatione Terrae Sanctae** razvil idejo o politični enotnosti),
- Na ideji Francoza **Antona Marinija** izraženem v delu **O zvezi in federalni pogodbi** med kraljem Ludvikom XI , češkim kraljem Georgom in visokim Beneškim svetom iz leta **1462**, je češki kralj Georg Podjebrad razvil idejo o oblikovanju supranacionalnosti in o omejitvi državne suverenosti,
- V 17. stoletju se na podlagi ideje pariškega meniha **Emerica Grucea** iz leta **1623** oblikovala ideja o svobodnem gospodarstvu in trgovini,
- **Konrad Friedrich von Schmidt** – Phiseldek je leta **1820** izdal knjigo z naslovom **Evropa in Amerika**, leta 1821 pa Evropska zveza, v kateri je predlagal združitev Evrope v federacijo,
- Po prvi svetovni vojni se razvije **panevropsko gibanje**, ki privede do ustanovitve Panevropske unije (ustanovitelj Richard Coudenhove – Kalergi). Zunanji minister Francije **Aristide Briand** je leta 1930 oblikoval Briandov memorandum o vzpostavitvi evropske federacije,
- Leta **1943** je **Churchill** razvil idejo o skupnem odporu proti fašizmu. Zaradi nujnosti obnove Evrope in odziva na politični konflikt vzhod – zahod, si je Amerika prizadevala okrepiti gospodarsko moč države. Izdelan je bil **Marshallov plan**, iz katerega je **Viner** razvil idejo o povezavi zahodnoevropskih držav v carinsko unijo.

AD.I. EVROPSKA UNIJA TEMELJI NA:

Pogodba o Evropski uniji (7. februar 1992 v Maastrichtu)

- prosti pretok blaga, storitev, kapitala, ljudi
- skupna zunanja in varnostna politika
- Sodelovanje na področju notranjih zadev in pravosodja

PEU (PES) teoretiki opredeljujejo po:

- mednarodnopravni teoriji kot vir, na podlagi katerega je EU mednarodna organizacija,
- državnopravni teoriji kot vrsto federacije,
- funkcionalni in integracijski teoriji – skupnost, ki temelji na dinamičnih in evolutivnih prvinah,
- normativni teoriji kot pravno skupnost z avtonomnim pravnim redom

Primarni viri prava EU:

- Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, Pariz 1951
- Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti, Rim 1957 – gospodarsko združevanje in sodelovanje demokratičnih držav zahodne Evrope (sestavni del Protokol o statutu Sodišča EGS, Protokol o statutu Evropske investicijske banke)
- Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (EURATOM), Rim 1957

Sprejem Enotnega evropskega akta (EEA)

leta 1986

- razširitev sistema glasovanja s kvalificirano večino Sveta ministrov,
- razširitev obsega pristojnosti Evropskega parlamenta,
- uresničitev enotnega trga kot bistvenega cilja združevanja do leta 1992,
- uvedel je Sodišče prave stopnje kot podporo sodišču ES,
- novo obliko zakonodajnega postopka kot co-operation procedure,

- povečal svetovalno vlogo Evropskega parlamenta (veto na pridruževanje novih članic),
- razširil področje pravnega urejanja na socialno politiko, ekonomsko in socialno kohezijo,
- raziskave ter tehnološki razvoj ter okoljsko politiko.

Sprejem Maastrichtske Pogodbe o Evropski uniji leta 1992 (PEU):

- podrobneje določeno udejanjanje ekonomske in monetarne unije,
- razširila večinsko glasovanje in pristojnosti Evropskega parlamenta,
- oblikovala nove institucionalne strukture za skupno zunanjo in varnostno politiko (II. steber),
- sodelovanje med državami članicami na področju pravosodja in notranjih zadev (III. Steber),
- Pogodba o ustanovitvi EGS se je preimenovala v Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti,

- nova področja pristojnosti Skupnosti (ekonomska in monetarna politika, izobraževanje, poklicno usposabljanje, mladina, kultura, zdravje, varstvo potrošnikov, industrija, ekonomska in socialna kohezija, raziskave in tehnološki razvoj, okolje, razvojno sodelovanje),
- uvedla koncept evropskega državljanstva,
- oblikovala načela subsidiarnosti,
- uvedla postopek soodločanja Evropskega parlamenta (co-decision procedure) – Komisija predlaga EP in Svetu sprejem določenega akta,
- revizija prihodkov in odhodkov Skupnosti po Računskem sodišču.

Sprejem Amsterdamske (konsolidacijske) pogodbe leta 1997

- podrobna določitev carinskega sodelovanja,
- spodbujanje enakosti in visoke stopnje socialne zaščite,
- trajnostna in neinflatorna rast,
- visoka stopnja konkurenčnosti in konvergence ekonomskih učinkov,
- izboljšanje varstva okolja,
- gospodarski razvoj, ki bo zagotavljal visoko stopnjo trajnostne in uravnotežene zaposlenosti.

Ad. II. Inštitucije EU in njihove funkcije

- (Skupščina) - danes Evropski parlament-zastopa državljane
- Svet EU – zastopa posamezne države članice) – prej svet ministrov
- Evropska komisija – zastopa interese Unije kot celote
- Sodišče ES, Sodišče I. st.
- Evropsko računsko sodišče – preverja porabo
- **EVROPSKI SVET** – sestavljajo predsedniki držav in vlad ter predsednik Komisije (4 X)

Razlikovati moramo

- Svet Evrope – ni organ EU – medvladna organizacija, katere cilj je varstvo človekovih pravic, uveljavljanje evropske kulturne raznolikosti in boj proti socialnim problemom (46 članic) – sedež v Strasburgu
- Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah

Evropski parlament

- Od leta 1979 poslance Parlamenta volijo državljani držav članic neposredno (skupno število poslancev je 732, Slovenija ima 7 sedežev, Nemčija 99)
- Deluje politično frakcijsko (s svetom si deli zakonodajno pristojnost, izvaja nadzor, sprejema proračun)
- Mandat traja 5 let
- Deluje:
  - Plenarne seje v Strasburgu
  - Parlamentarni odbori delujejo v Bruslju
  - Upravne pisarne so v Luxemburgu

Svet EU

- Je zakonodajno telo EU – predsedovanje na 6 mesecev
- Predsedstvu pomaga generalni sekretariat
- Iz vsake države članice je po en minister, v odvisnosti od teme, ki je na dnevnem red (10 “svetov”)
- Pristojnosti:
  - Zakonodajne
  - Usklajuje ekon. polit.
  - Sklepa mednarodne sporazume
  - Potrjuje proračun (skupaj s Parlamentom)
  - Skrbi za razvoj skupne zunanje in varnostne politike
  - Usklajuje sodelovanje med nacionalnimi sodišči in polic.

Število glasov posameznih članic

- Združeno kraljestvo, Nemčija, Francija 29
- Polska, Španija 27
- Nizozemska 13
- Belgija, Grčija, Madžarska, Portugalska 12
- Danska, Irska, Litva, Slovaška, Finska 7
- Slovenija,..... 4
- Malta 3

Evropska komisija

- Je izvršilno telo in pobudnik zakonodajnih predlogov
- Politično neodvisno telo
- Komisarje imenujejo države članice in Parlament
- Deluje v interesu EU kot celote
- O predsedniku se sporazumejo vlade, ta pa v dialogu z vladami članic izbere komisarje
- Komisijo potrди Parlament

Pet drugih pomembnih teles

- Ekonomsko socialni odbor – zastopa civilno družbo in gospodarstvo
- Odbor regij- zastopa regionalne in lokalne oblasti
- Evropska centralna bank – monetarna politika
- Evropska investicijska banka – investira investicijske projekte
- Evropski varuh človekovih pravic
- Številne specializirane agencije

Ad. III. Vrste in hierarhija pravnih aktov

- Vrste pravnih aktov EU:
- primarno pravo (PE, EGS, ESPJ, EAS, EEA,..)
- sekundarno (izvedeno) pravo tvorijo pravni akti organov EU in nacionalne zakonodaje, ki morajo biti usklajene s cilji, opredeljenimi v aktih EU.
- Ti akti so:
- uredbe z neposredno veljavo v vseh državah članicah,
- direktive - obvezujoče za države članice, da njihov namen uzakonijo v svojih predpisih,
- odločbe - obvezujejo pravne subjekte, na katere se nanašajo,
- priporočila in stališča z neformalno močjo.

Postopek sprejema splošnih aktov EU

- po vrsti (odvisno od materije, ki naj se uzakoni) pravo EU loči naslednje postopke:
- **posvetovanje** s Parlamentom (obvezno ali neobvezno) – revizija pogodb, državljanstvo kmetijstvo, pravila konkurence, ekon. polit....
- **privolitev** (sodelovanje Komisije, Sveta in Parlamenta) – o nalogah ECB, sprememba statuta ECB, pristopi novih članic, skladi, mednarod.spor.....
- **soodločanje** (delitev oblasti med Svetom in parlam.) – če nista soglasna o predlogu komisije posreduje ODBOR – štiri temeljne pravice, notranji trg, zaposlovanje, promet, carinsko sodelovanje, varstvo potrošnikov, ...
- Praviloma splošne akte EU sprejema Svet na predlog Komisije.

Ad. 4. Interpretacija prava EU

1. Splošne metode:

- gramatikalna,
- logična,
- sistematična,
- zgodovinska,
- teleološka,
- avtentična)

2. Načela pri interpretaciji prava EU:

- **načelo enotnosti** (enotno pravo in enotni gospodarski prostor),
- načelo svobode (svobodno gibanje oseb, blaga, storitev, kapitala, s podnačelom svobodne podjetniške pobude),
- načelo enakosti - obravnava enakih primerov enako, različnih pa različno (prepoved diskriminacije),
- načelo solidarnosti (na področju kmetijstva, ob energetske krize, itd.),
- načelo skupnega delovanja (med organi EU in državami članicami)

3. Pravni standardi kot civilizacijska pridobitev

- pravna država (pravičnost, vestnost, morala, poštenje),
- prepoved diskriminacije,
- osebna svoboda,
- varstvo lastnine,
- svobodna gospodarska pobuda,
- zakonitost upravnega delovanja,
- varstvo zasebnosti,
- varstvo družine.

Avtonomna metoda razlaga se kaže:

- v lojalni razlagi sekundarnega prava EU
(v konkretnem primeru razlage sekundarnega prava ima prednost razlaga, ki je v skladu s primarnim pravom – sodba 218/98)
- tudi nacionalni sodnik mora ex offo lojalno razlagati pravo skupnosti

Ad. 5. Svobodna konkurenca in pogoji za njeno omejevanje po PEU

1. Načelo svobodne konkurence
2. Prepoved omejevanja svobodne konkurence (81. člen)
  - s sporazumi,
  - s sklepi podjetniških združenj,
  - z usklajenimi ravnanji, kot so:
    - določanje prodajno-nakupnih pogojev,
    - omejevanje ali nadzorovanje proizvodnje trgov, tehničnega razvoja in naložb,
    - porazdelitev trgov,
    - ustvarjanje neenakih pogojev,
    - vezana trgovina.

Dopustne izjeme (omejitve):

1. sektorske izjeme (n. pr. kmetijstvo, prevoz, mala in srednja podjetja,...)
2. javnopravne omejitve (n. pr. državni monopli, javna podjetja, podjetja, ki opravljajo storitve splošnega gospodarskega pomena – gospodarske javne službe)
3. **predpostavke**, ki morajo biti izpolnjene, da se lahko posamezni omejitveni sporazumi med gospodarskimi subjekti dopustijo:
  - a. pozitivne predpostavke:
    - prispevek k napredku **proizvodnje** blaga in k opravljanju storitev,
    - prispevek k **prodaji**,
    - pospeševanje **tehničnega in gospodarskega napredka**,
    - pravičen **delež potrošnikov** pri doseženi koristi
  - b. negativne predpostavke, ki izključujejo uporabo izjem:
    - nesorazmernost s koristjo,
    - izključitev ali bistvena okrnitev konkurence

3. Dopustne omejitve (izjeme):

- sektorske izjeme (kmetijstvo, prevoz, mala in srednja podjetja,...)
- javnopravne omejitve (državne monopli, javna podjetja, podjetja, ki opravljajo storitve splošnega gospodarskega pomena).
- Pozitivne predpostavke, ki opravičujejo izjeme:
  - prispevek k napredku proizvodnje blaga in opravljanju storitev,
  - prispevek k prodaji,
  - pospeševanje tehničnega in gospodarskega napredka,
  - pravičen delež potrošnikov pri doseženi koristi.
- Negativne predpostavke, ki izključujejo uporabo izjem:
  - nesorazmernost s koristjo,
  - izključitev konkurence.

- 4. Zloraba prevladujočega položaja
- 5. Nadzor nad koncentracijami
- 6. Državne pomoči
- 7. Druge omejevalne oblike: dumping, kršenje pravil o javnih naročilih, itd.

Primeri obravnave kartelov pred Komisijo

Primeri:

1. kartel proizvajalcev cevi za daljinsko ogrevanje (leta 1998 izrečena kazen 92 milijona evrov),
2. proizvajalca sladkorja in trgovca (leta 1998 izrečena kazen 50 milijonov evrov),
3. pogojno dovoljen kartel za trženje interaktivnih televizijskih storitev.

Prepovedana je zloraba prevladujočega položaja podjetij na trgu (82. člen PES)

Kot nezdružljiva s skupnim trgom je prepovedana vsaka zloraba prevladujočega položaja enega ali več podjetij na skupnem trgu ali njegovem znatnem delu, kolikor bi lahko prizadela trgovino med državami članicami.

Podjetje ima prevladujoč položaj:

- če tržni delež podjetju omogoča, da se **izogne** konkurenci na trgu,
- če **obvladuje** skupni trg ali velik njegov del in
- **zlorablja** svoj položaj z določanjem cen v škodo potrošnikov, ali cene drugih udeležencev znižuje, itd.

Primeri obravnave pred Komisijo:

Letno cca 10 sklepov Komisije o prepovedi zlorabe prevladujočega položaja:

Primeri:

1. Unilever – sladoledne omare,
2. British Airways – dodatna provizija agencijam,
3. organizacija svetovnega nogometnega prvenstva v Franciji

Nadzor nad združevanjem podjetij (Uredba št. 4064/89)

Uredba določa kot prag za nadzor nad združitvami in Prevzemi skupni letni promet subjektov, ki se nameravajo združiti 250 milijonov evrov na trgu EU oziroma 5 milijard evrov na svetovnem trgu (letno odobri Komisija cca 90 % prijavljenih združitvev).

Postopek nadzora in odobritev:

- **enomesečni za odobritev nespornih združitvev**
- **štirimesečni preiskovalni** - popolne prepovedi, dovoljenja ali pogojna dovoljenja

Primeri pogojnih odobritev

1. pogojno dovoljene združitve zavarovalne družbe Generali in INA (I),
1. združitve v naftnem sektorju (F)

Nadzor nad liberalizacijo monopolnega gospodarskega sektorja (86. člen PES)

Odpiranje trgov telekomunikacij, prevoza, poštnih storitev, oskrbe s plinom in elektrik (**gospodarskih javnih služb**)

- Komisija preverja, ali se države članice pri podeljevanju posebnih in izključnih pravic držijo pravil EU o konkurenci
- Komisija lahko sama ali preko Sveta EU in Evropskega parlamenta intervenira in sama sprejeme direktive o liberalizaciji

Primeri ukrepov komisije po 86. členu PES

1. koncesnina za drugega operaterja mobilne telefonije Airtel Movil v Španiji (510 milijonov evrov),
2. koncesija za reklame v pokrajini Flandriji v Belgiji.

Nadzor nad državnimi pomočmi (87. in 88. člen PES)

Prepovedana je kakršna koli pomoč, ki jo dajo država članica **iz državnih virov** podjetjem, ki **izkrivlja** konkurenco ali ji grozi z izkrivljanjem, s tem da postavlja nekatera podjetja ali proizvodnjo določenega blaga **v ugodnejši položaj** (subvencije, beneficije, davčne olajšave).

Izjemoma dopustne državne pomoči:

- socialne narave,
- za odpravo škode nastale z naravnimi katastrofami ali zaradi izjemnih dogodkov in
- pomoči namenjene razvijanju nerazvitih območij,
- pospeševanju projektov v interesu EU,
- odpravi motenj v gospodarstvu,
- olajšanju razvoja nekaterih dejavnosti in
- spodbujanju kulture ter ohranjanju dediščine.

Postopek nadzora

Nadzor vrši **Komisija, ki odobrava pomoči**
vnaprejna podlagi vloge države članice in
vodi **nadzor** nad danimi pomočmi

Primeri odobrenih pomoči

1. odobritev pomoči, ki jo je Španija namenila turističnim podjetjem v Andaluziji,
2. prepovedana pomoč Nemčije VW v višini 398 milijonov evrov za naložbe.

Druge oblike omejevanj konkurence

- dumping
- nespoštovanje pravil o javnih naročilih